

DEO PRVI

ČOVEK SA OTRCANIM PLAŠTOM

I

Šta se desilo pre četristo trideset i šest godina,
na putu iz Granade za Kordobu

Mlađi od dvojice ispustio je drvenu motku koja mu je služila za oslonac, kolena su mu klecnula, i klizeći niz ruke svog druga, koji mu je pritekao u pomoć, ostao je ispružen na zemlji u podnožju jednog šipraga.

– Ne mogu više, Fernando. Bog mi pomogao!

Njegovo nežno lice, skoro žensko, prebledelo je poprimivši zelenkastu nijansu. Njegove crne oči, u obliku badema, sklopile su se nakon očajničkog treptanja.

Fernando ga je, klečeći pored njega, grlio, istovremeno ga ohrabrujući.

– Lusero! Blago moje! Diži se!... Ne predaj se.

Mogao je malo da se odmori, a zatim bi nastavili svoje putovanje, spavajući te noći u Kordobi. Ali njegov drug kao da ga nije čuo. Nagonski je oslonio glavu na Fernandovo rame i ostao dremajući, bez drugog znaka života sem slabog i otežanog disanja.

Onaj koji se zvao Fernando, i dalje na kolenima, osvrnuo se u krug a da nije video nijedno ljudsko biće na dva kraja puta, ni na obližnjoj zemlji.

To se desilo 1492. godine, pet meseci nakon što je okončan čuveni rat za Granadu. Bio je mesec maj, a kraljevi koji su docnije nazvani katoličkim popeli su se, 2. januara, kao pobjednici na

tvrđavu Alhambre, gledajući pod nogama osvojenu prestonicu poslednjih muslimanskih monarha u Španiji.

U tim prvim popodnevnim časovima zemlja je delovala kao da diše snagu i mirise svoje prolećne obnove. Nigde se nije video rad ljudi. Dva mladića bila su sama, između pašnjaka čije je žbunje bilo prekriveno sitnom lozom ili poljskim cvećem, ružičastim, belim, žutim. Put je pre svega bio prirodna staza, otvorena prolazom pešaka tokom godina. Kola su ostavila duboke brazde u zemlji. Ova je bila prašnjava većim delom godine, a ponekad se pretvarala u jarugu pod zimskim kišama. Prolaz mazgi i konja, kao i tragovi pešaka brisali su te duboke tragove i mrvili zemlju, da bi se pretvorila u kaljugu s narednom olujom.

Tamo dalje od žbunja koji su ga oivičili, u razmaknutim prostorima prekrivenim tom travom, neki skoro divlji bikovi prežvakavali su travu, ili su sporim korakom odlazili da piju iz bara jedne bliske jaruge. Ove životinje su bile jedina živa bića u toj samoći. Pastiri mora da su se nalazili veoma daleko, tako da je uzaludna bila vika Fernanda, uplašenog klonulošću njegovog druga.

Kada su se ti pozivi izgubili bez jeke u beskrajnoj ravnici, mladić je pustio ovog koji je pao da bi se oslobodio jedne male platnene vreće koju je nosio o ramenu. Mora da je sadržala nešto odeće, sudeći po njenoj mekoći, i smestio je kao jastuk pod Luserovom glavom. Potom je dohvatio malu mešinicu vina, veoma glatku, koja je visila o jednoj traci, te ponavlajući one reči kojima je hteo da povрати svog druga, borio se da mu otvori usta, gurnuvši mu među usne pisak te mešinice, skoro ispražnjene.

Poslednje kapi vina trenutačno su oživele Lusera. Otvorio je oči dopola da bi pogledao zahvalno svog pratioca; potom ih je ponovo sklopio, rekavši slabim glasom:

– Gladan sam.

Fernando je te reči primio sa obeshrabrenim pokretom. Znao je da u platnenoj vrećici nije ostalo ni parče hleba. Poslednji komad su pojeli tog jutra... a nigde nikoga da se zatraži pomoć!

Obojica su išli siromaški odeveni, ali njihova odeća, mada otrcana, otkrivala je poreklo više od grubog platna koji je koristio svet iz sela na poljanama i u predgrađima gradova. Nosili su kratke tunike, vunene čakšire i beretke sa usećenim razdeljcima u ravni usne školjke. Čakšire su bile zakrpljene s nekoliko rupa; tunike su otkrivala liniju tkanja; prašina je još više oduzela sjaj toj odeći; ali nagađalo se da su bile blistavih boja i donekle skupe u trenutku nabavke.

Lusero je, oporavljen iznutra kapima vina, sada izgledao kao da drema. Njegov drug se nije usudio da ga podstakne da nastave hod. Drug koji je ležao više je voleo da oči drži sklopljene u podnožju tog šipražja veoma bučnog zbog rojeva insekata koji su lepršali oko grubog lišća u potrazi za šećernim sokovima njegovog cveća.

Fernando se uverio da tog dana neće stići u Kordobu, razmišljajući uznemiren o mogućnosti da provedu još jednu noć pod vedrim nebom, kao i dve prethodne; ali sada bez vina, bez hleba, bez druga na putu koji bi mogao da im pritekne u pomoć. Da li je moguće ostati tako napušten, u zemlji hrišćana, kao moreplovci koji dožive brodolom na pustom ostrvu kada idu da „spasavaju” zlato na obalama Gvineje?... Da je išao sâm, takva ga situacija ne bi plašila; ali vodio je sa sobom Lusera, bez snage, čije su noge krvarile, od pre jednog dana, unutar tvrdih čizama koje mu je on pozajmio.

Prelazio je u kratkim trenucima sav svoj prethodni život, sa onom munjevitom tačnošću koju poznajemo samo u teskobnim trenucima. Obojica su bili rodom iz Anduhara; njemu je bilo sedamnaest, a Luseru petnaest godina. Njegov otac, Pero Kuevas, ratovao je protiv Mavra iz Granade – kao štitonoša jednog od gospode koja je pratila kralja Don Fernanda od prvog pohoda, dok ga prilikom zauzimanja jednog naselja nisu probile dve muhamedanske strele, učinivši da padne mrtav s poslednjih stepenika jednih merdevina za napad.

Mladić je u stvari poznao samo svoju majku, jer se u tim vremenima stalnog ratovanja štitonoša samo povremeno pojavljivao u svom domu. Sin udovice, snažan u telu i sklon opasnostima i nasilju, Fernando se vaspitavao po svom ukusu, napustivši tek što je napunio deset godina „učenje”, jednu školu gde je naučio da čita sporo i da piše loše, spojivši ta dva pomenuta umeća s hrišćanskom doktrinom, naučenom napamet zato što je morao da je recituje vičući.

Više je voleo da izlazi van sela, u čakširama i prsluku, s drugim momcima njegovih godina da „bacaju loptu”, šaljući međusobno tešku kožnu loptu s neumornom veštinom. Drugih puta su vežbali rukovanje lukom i kopljem, ili bi se udarali dugim drvenim mačevima, izigravajući bitke Mavra i hrišćana, ratoborne zabave koje su počinjale smehom, a završavale prolivanjem krvi i razbijenim glavama.

Pored pomenutih zabava, imao je druge mirnije i od većeg uživanja za njegovu dušu. Stanovao je s majkom u jednom kućerku u vlasništvu plemenitog gospodina kome je služio pokojni štitonoša. To besplatno stanovanje, milostinja koju je povremeno davao udovici pomenuti dostojanstvenik i penzija od nekoliko stotina maravedija,¹ koje je jedan rođak fratar dobio od kraljice Izabele za usluge pokojnog Pera Kuevasa, bili su dovoljni za izdržavanje ovo dvoje.

U istoj ulici je okačio svoju tablu jedan brica – dobar zanat u to doba kada je bilo uobičajeno da se brada brije, od kralja do poslednjih običnih ljudi – koji je šišao i brijao na vratima svoje kuće, ne odlučujući se da radi unutar svojih prostorija sem u slučaju kiše.

Svi nezaposleni u četvrti dolazili su na to mesto obaveštavanja i širenja vesti. Sedeći na pragovima obližnjih vrata ili na rustičnim hoklicama, razgovarali bi među sobom. Drugim prilikama

---

¹ Maravedi je naziv za razne iberijske zlatne u srebrne novčiće od XI do XIV veka.

bi vodili dijalog s bricom ili parohijanom koji je zauzimao veliku „drvenu fotelju”, koji bi mogao da govori samo kroz bele dlake svog nasapunjanog lica. Uvek bi se našao neki svirač viuele,² koji bi pratio šapat razgovora skladnim podrhtavanjem žica.

Razgovarali su o osvajanju Granade, velikom poduhvatu tog doba; o buntovništvu neke gospode iz Galisije, poslednjih podržavalaca feudalne drskosti; o dogovorima don Fernanda Aragonskog s monarhom Francuske, hvaleći veštinu sopstvenog kralja, jednog „znalca” diplomatskih lukavština kao i stvari u ratu. U predvečerje bi neko zapevao poslednje „trovete” (stihove) i „versete” (strofe) u modi; drugi su slušali priče o skorašnjim čudima svetaca, ili žalosne priče o zarobljenicima u mavarskim rukama, koji su više voleli da umru pre nego što bi se odrekli svoje vere u Hrista. Ne bi prošao ni mesec dana a da ne saznaju isto tako, sa ogorčenjem i užasavanjem, o poslednjem svetogrdnom zločinu koji su počinili Jevreji, uvek veoma daleko, na drugoj strani Španije; otimanje hrišćanske dece da bi ih tajno razapelili na krstu, ispravljajući tim mučenjem smrt našeg Spasitelja.

Crkvenjak iz crkve koja se nalazila u neposrednoj blizini, pismen čovek, koji je umeo da čita sa istom veličanstvenom intonacijom klerika koji izgovara misu, poklonio bi ponekad skupu neku zapisanu priču; pustolovine viteza Amadisa od Velsa i drugih vitezova, koji su osvajali ostrva, oslobađali začarane princeze i borili se s džinovima, zmajevima i drugim paklenim bićima, vlasnicima đavolske moći. Udarci mača i koplja ponavljali su se na svakoj stranici, obarajući čitave eskadrene, a sin Pera Kuevasa slušao je ta čuda širom otvorenih očiju, dok su mu nozdrve podrhtavale od uzbuđenja.

Drugačije bi on radio kada bi mu Bog i njegova dobra sreća dali potrebnu snagu. Loše je bilo to što je rat protiv Mavra bio već pred krajem, ali su se na morima i dalje tražili ljudi za bor-

---

² Viuela (*vibuela*) – rani španski žičani muzički instrument.

bu, a tamo dalje od Okeana postojale su tajanstvene zemlje, ona Prezvitara Huana od Indija i drugih monarha koji su bili pagani, sa ogromnim gradovima, dvorcima prekrivenim zlatom i ogromnim životinjama nazvanim „marfiles” ili slonovi, s pokretnom surlom, dugim i krivim zubima, okruglim šapama i korpom na leđima punom strelaca. Da mu se Bog smiluje da ga odvede u te zemlje, gde jedan dobar hrišćanin može boreći se da dobije veće bogatstvo od njegovog oca, jadnog štitonoše kojeg su ubili Mavri iz Granade, a on će se pobrinuti da uradi ostalo!

Drugo zadovoljstvo njegove mladosti bilo je da razgovara s Luserom, kćerkom don Isaka Koena.

U blizini njegove kuće nalazila se četvrt koju su nastanili Jevreji. Kako je Fernando čuo da se priča – mnogo pre njegovog rođenja, kada su možda njegovi deda i baka bili mladi – te ljude su zgazili i sve im u više navrata oteli hrišćani, podražavajući ono što se dešavalo u Kordobi i drugim udaljenijim gradovima. Najveći deo jevrejskih porodica, da bi živele bezbedno, završile su prihvatajući krštenje, a pojedinci su dobijali nazive „novih hrišćana” ili „konvertita”. Drugi, manjina, ostali su verni svojoj veri sa upornošću mučenika.

Don Isak bio je jedan od njih. Ponašao se skromno i pomirljivo s najžešćim neprijateljima, primao je uvrede sa osmehom, njegove reči uvek su bile sladunjave; ali ta skromnost je prikrivala nepokolebljivu volju u pogledu vere. Imao je potrebu da veruje u ono u šta su verovali njegovi roditelji, njegovi dedovi, brojne generacije Jevreja koji su, prema tradiciji sačuvanoj u sinagogama, nastanjivali špansku zemlju dve hiljade godina, mnogo pre nastanka hrišćanstva. Pošto je bio najbogatiji od svojih u Anduharu, pomagao je siromašne Jevreje svojim novcem, a sve one koji su pripadali njihovim zakonima rečima ohrabrenja u trenucima progona.

Za stare hrišćane bio je čovek providenje kada bi se našli u novčanim nevoljama, jer uvek je bio spreman da ustupi pozajmi-

cu ako bi mu za nju nudili dovoljan zalog. Potom je bio omražen zelenoš, čovek koji je dolazio u najgorem trenutku da zahteva svoj novac, i kome su svi priželjkivali skorou smrt, da bi na taj način izbrisali svoj dug.

Fernando Kuevas je u detinjstvu odlazio, kao i toliko drugih mališana iz grada, da uzvikuje uvrede pred jevrejskim kućama. Sećao se takođe da je bacao kamenje izdaleka protiv Isaka Koenaa i glavnih ličnosti iz jevrejske četvrti, sve samih bogatih ljudi sa skrivenim uticajem na trgovački život stanovništva. To nije bila prepreka da se kasnije pomeša u igrama s momcima iz jevrejska četvrti i s drugima koji su živeli u mavarskoj četvrti, pod imenom „mudehari”.³ U svim tadašnjim gradovima postojali su Španci jevrejske vere i Španci muslimani, koji su s napredovanjem hrišćanskih osvajanja ostali pod vlašću monarha Kastilje i Aragona, a ostali verni svojim drevnim verskim verovanjima i svojim tradicionalnim običajima.

Jedan nov narod stigao je da poveća nedavno tu nacionalnu heterogenost, narod Cigana ili „Egipćana”, koji su u Španiju ušli pre nekoliko godina. Pokretan svet, brbljiv, sklon krađama, tvrdio je da potiče iz Egipta, a da je osuđen da luta po svetu, kao Lutajući Jevrejin, zato što je odbio da pomogne Bogorodici kada je ova pobjegla s malim Isusom na obale Nila. U stvari, vodili su poreklo od jednog naroda sa severa Indije oteran pred Tamerlanovim invazijama koje su ostavljale za sobom pustoš, kao kamen koji iskače iz svoje alveole i biva bacan po celou Evropi, dok se nije zaustavio na obalama Španije pošto nije mogao da ide dalje.

Deca iz grada posećivala su logore ovih ljudi van grada, diveći se njihovim radovima nomada koji su kovali bakar, njihovim svadbama čuvenim po tradicionalnom razbijanju vrća, njihovim tamnopusim kraljicama, žarkih očiju, u blistavou odeći sa šljokicama, s velikou krunou od pozlaćenou kartona.

---

³ Mudehar (*mudejar*) – muslimanski vazal španskih kraljeva.

Druga zabava dečaka bila je da gledaju kako igraju mečke koje su dovodili takozvani Nemci, u stvari Mađari, koji su išli u bogatu Sevilju ili su se usmeravali ka logorima u Santa Feu, da bi zabavili vojničku masu koja je pod opsadom držala Granadu.

Često je prolazila gospoda na konju, dolazeći iz kraljevskog logora, a vodili su za sobom svoje naoružane štitonoše i brojnu poslugu, odeveni u odela braon boje, s vodoravnim crvenim trakama. Svi obični građani, zemljoradnici ili zanatlije, nosili su odreda odeću tamnozeleno boje do kolena, s velikom kragnom oko vrata savijenom prema ramenima, kratku kosu s pramenovima na slepoočnicama, crne čakšire i kožni opasač.

Nijedan Jevrej nije bio rob. Međutim, nije bilo gospodina koji nije kupio za svoju službu nekog Mavra ili Mavarku ili jednog tamnopotog.

U svojim igrama su hrišćanska deca uvek gazila decu Mavra i Jevreja. Oni koji su pripadali porodicama „konvertita” ili „novih hrišćana”, da bi se zaboravilo njihovo poreklo, slušali su u svemu one koji su njima vladali, a ispoljavali do krajnosti nasilje nad onima koji su pali.

Fernando nije hteo da se priseća koliko je puta vukao za pletenice mlađu kćerku don Isaka, terajući je da trči prestravljena do vrata svoje kuće. Potom, Luserina stidljivost, strah nežne životinje koji je ispoljavala kada bi ga ugledala, na kraju su promenili osećanja momka, kada mu je već bilo četrnaest godina.

Odjednom je postao zaštitnik Koenove kćerke, i tukao je sve drugove koji su pokušavali da je uvrede. Kružio je oko kuće Jevrejina, očekujući da Lusero pokaže svoje blede lice, krupne oči, na nekom od retkih prozora s rešetkama, jedinim spoljnim otvorima te zgrade, čija su vrata bila nalik na ona u nekom zamku po debljini i kovcima. Don Isakova kćerka je počela sa svoje strane da se zanima za štitonošnog sina, i izgledalo je da je od tada jedini razlog njenog postojanja bilo da smisli izgovore da bi izašla iz kuće i razgovarala s njim.

Ispod njene povučene i uslužne spoljašnosti javljala se volja ista kao u njenog oca, nasleđe bezbrojnih poniženih i progonjenih generacija. Fernando je bio siguran da će jednog dana – a da nije znao kako će se to moći ostvariti – Lusero biti njegova žena, kada odu zajedno po svetu da osvoje gospodstvo i bogatstvo. I puštao je da protiče vreme ne radeći ništa, dok ga je sirotinjski izdržavala majka, pod prismotrom don Isaka izdaleka, lukavog čoveka koji je počeo da primećuje predanost tog mladog hrišćanina u odnosu na njegovu mlađu kćerku. Ponekad, kada bi se sreo s njim na ulici, gledao bi ga krišom očima koje su poprimale zlatast sjaj, dok bi mu se bradica polusedih dlaka tresla.

Za vreme opsade Granade, Jevrejini iz Anduhara je pomogao kralju i kraljici, kao mnogi drugi njegove vere, dobrovoljnim prilozima, doprinoseći pored toga snabdevanju hrišćanske vojske. Don Abraham Gospodin, najbogatiji od španskih Jevreja, čije se bogatstvo računalo na desetine i desetine miliona, i koji je od monarha preuzeo naplatu doprinosa Kastilje, preporučivao je svima svoje vere jedan napor, u pozajmicama i uslugama, da bi bili dopadljivi monarsima. Više puta kada su ovi ušli u Granadu, neprijateljstvo koja je prikriveno tinjalo tokom nekoliko stoleća, ispoljavalo se od popodneva do popodneva narodnim pogromima Jevreja, odjednom je eksplodiralo.

Dva meseca pre toga desilo se ono čega su se toliko pribojavali oprezni ljudi iz jevrejske četvrti. Budući katolički kraljevi su, nakon pobede nad Mavrima, isto tako poželeti da se oslobode Jevreja. Svi Španci su od tada nadalje morali da imaju istu veru. Jevreji koji ne bi hteli da postanu hrišćani morali su da napuste kraljevstvo u roku od tri meseca. Brojni propovednici su išli od grada do grada propovedajući kako bi postigli da stanovnici jevrejskih četvrti zatraže krštenje i odreknu se svoje „bedne jeresi”, jedinog načina da izbegnu proterivanje. Mnogi su se odricali svoje tradicionalne vere da bi nastavili da uživaju sopstvenu kuću i zemljište. Drugi su ostajali verni drevnoj veri.

Brojni bogataši koji su se nalazili u jevrejskoj četvrti štitili su svojim novcem siromašne. Rabini su ispoljavali proročku ushićenost, nalik na onu vođa koji su predvodili narod Izraela u njegovom egzodusu. Svi su delovali umorno od progona koje su trpeli u toj zemlji tokom deset vekova. Mnogo su je voleli, ali bilo je poželjnije da izađu zauvek iz nje. Podsećali su se na faraone i ropstvo koje su nametnuli narodu izabranom od Boga. Hrišćanska Španija bila je drevni Egipat, i oni su morali da je napuste, sigurni da će Jehova štiti njihov karavan po čitavom svetu, kao što je podržao i vodio mase koje je predvodio Mojsije.

Stari hrišćani i mnogi od novih koji su se pomešali ženidbom s porodicama najčistijeg španskog porekla radosno su prihvatili ovu pragmatičnost kraljeva, zamišljajući da će život biti lakši, novca biti u većem izobilju, rad produktivniji, kada „prokleta rasa” nestane zauvek s tla Španije.

Jedna narodna pesma širila se velikom brzinom po kraljevinama Kastilje i Aragona. Počeli su da je pevaju trubaduri i slepci s gitarom, a sada su je pevale na trgovima, po putevima i krčmama žene, goniči mazgi, horovi dece:

*Ajde, Jevreji, pakujte se,
Jer kraljevi vam naređuju
Da pređete more.*

Prog nani nisu mogli da ponesu sa sobom nikakav novac u zlatu ili srebru, ni nakit, niti bilo šta drugo sem svoje odeće. Imanja su morali da prodaju u roku od tri meseca: i jedna rasa omražena zbog svoje veštine u vođenju poslova morala je da daje, kao što je rekao jedan hroničar tog doba, „kuću za jednog magarca, vinograd za malo krpe ili platna”.

Jevrejske zajednice su preduzimale mere predostrožnosti za ovo opšte bekstvo, naređujući da se svaka žena starija od dvanaest godina odmah uda, kako bi išla „u senci i pratnji muža” koji bi je podržavao i branio, a roditelji bi bili slobodniji za putovanje.

Takva naredba je uzбудila dvoje mladih iz Anduhara više od samog kraljevskog ukaza. Proterivanje je bilo nešto buduće, preostajao je za njegovo izvršenje rok od nekoliko nedelja; možda će se monarsi pokajati u poslednjem trenutku. Brak koji je naredila Jevrejska zajednica bio je hitan. Don Isak je doveo u svoju kuću nekoliko mladih izraelita, preporučujući Luseri i njenim dvema sestrama, koje su bile iz prethodnih brakova, zasluge ovih pretendena da se obave hitna venčanja.

Čak se predstavio don Isaku jedan hrišćanski idalgo, bivši sluga kraljeva, s namerom da oženi Lusero, polusiguran da će izbeći mladoj devojci izlazak iz Španije. Koen nije hteo da sasluša taj predlog jer je njegova kćerka, da bi se udala, morala da zatraži prethodno krštenje. Ono što je čudno u ovom slučaju za jevrejsku osobu bilo je to da je Debora, njegova supruga, smatrala taj brak prihvatljivim.

Kuevas, koji dotad nije znao za druge pustolovine sem onih koje je čitao ili su mu recitovane, potresao je inertnost svog života bez incidenata, i nijednog drugog horizonta sem onog njegovo grada. Koenova kćerka je osetila da se u njoj rađa jedna odvažnost nalik na onu koju su brojnih puta ispoljile žene njene rase u odlučujućim trenucima. Žena mora slepo da prati svog muža. A ona nije mogla biti supruga drugog čoveka sem Fernanda.

Patila je pomislivši na svog oca, koji se uvek odnosio prema njoj s najvećom i nežno senilnom ljubavlju kakvu izaziva jedna mlađa kćerka. Još veću tugu joj je izazivalo da napusti majku, divnu i indolentnu Deboru, još uvek mladu, treću suprugu don Isaka, koja nije imala druge kćerke sem Lusero.

Ta majka koja ju je toliko volela odjednom je predstavljala za devojkju pravu opasnost. Debora ju je savetovala da pusti da je otme hrišćanski idalgo, koji se pojavio pred don Isakom tražeći da se oženi njom. Majka je prihvatala da taj čovek, poznatiji po nadimku „Kraljevski peharnik” nego po svom pravom imenu, iz-

gleda nesimpatično, ali je dodavala da bi odgovaralo da ga sledi, jer je samo htela da je oslobodi ukaza o proterivanju.

Lusero se videla ugrožena dvostrukom opasnošću. U slučaju da ostane u porodičnoj kući, don Isak će je udati za bilo kojeg od onih mladih Jevreja koji su se pojavili kao pretendenti. Ako bi poslušala svoju majku Deboru, ova bi pomogla takozvanom Kraljevskom peharniku da je otme.

Najbolje je bilo slediti Fernandove predloge. Ovaj je takođe smatrao teškom svoju situaciju u Anduharu. Kraljevski peharnik ga je zapazio, i smatrao ga smetnjom za svoje planove. Čak je Kuevas posumnjao da će koristiti svoj uticaj kod gradskih vlasti da ga pod bilo kojim izgovorom strpaju u zatvor.

Pored toga, jednog dana se taj idalgo usudio, pošto ga je sreo blizu don Isakove kuće, da ga zaplaši, preteći mu batinama. Ali takve pretnje su bile opasne kod jednog ratobornog momka kao što je bio Kuevas. I napravivši nekoliko koraka unazad, dohvatio je kamen sa zemlje, bacio ga u glavu antipatičnog idalga, i potrčao odmah, pre nego što bi ljudi pritekli na viku Kraljevskog peharnika, ošamućenog neočekivanim napadom.

Nakon toga, Lusero i Fernando su odlučili da beže, i pre dva dana su pobjegli iz Anduhara.

Kuevas joj je dao svoje jedino odelo za presvlaku da bi se preporučila u momka. Lusero je bila skoro iste visine kao on. U njenoj ljupkosti vitkog mladića, jedva da su se isticale prijatnosti njene ženske lepote, što joj je dozvoljavalo da izigrava momka. Tako odevenim bilo im je lakše da idu putevima. Pored toga imali su potrebu da prikriju njeno poreklo, bojeći se neprijateljstva starih hrišćana i kazni navedenih u ukazu o proterivanju.

Fernando je u prvom trenutku hteo da krene najkraćim pute da bi išli u Kordobu, sledeći tok Gvadalkivira. Zatim je više voleo staze koje su koristili samo stočari Meste,⁴ izbegavajući na taj način susret s preterano znatiželjnim prolaznicima.

---

⁴ Mesta je u Španiji udruženje ili skup stočara. (Prim. prev.)

Prve noći su spavali u jednoj pastirskoj kolibi, pretvarajući se da su braća koja su ostala bez roditelja i idu da se stave pod zaštitu stričeva koji stanuju u Kordobi. Naredni dan su proveli u hodu, a da su videli samo nekoliko putnika koji su ih zabrinuli zbog svog izgleda, što ih je navelo da izbegnu njihovo društvo.

Kraljevi don Fernando i donja Izabel stvorili su pre nekoliko godina Sveto bratstvo, vojno udruženje koje je motrilo na puteve i silom okrutne represije gasilo drumsko razbojništvo. Ljudi su se već usuđivali da putuju sami, ali je još uvek ostalo „lopova“, ime koje je dato izvesnim banditima koji su vekovima koristili beskrajne ratove između Mavra i hrišćana i građanske nesloge koje su pustošile zemlju.

Dvoje mladih videli su da su upali u veoma različit život od onog koji su vodili u svom mirnom gradu. Naišli su na jedan leš vezan za hrast s prostrelenim grudima, isto kao slika Svetog Sebastijana koju su viđali po crkvama. To je bio jedan razbojnik kog su pogubili članovi grupe iz Svetog bratstva. Ovi su mogli da presude strelama svakom zločincu u trenutku hapšenja. Stanje anarhije u kom su pomenuti kralj i kraljica zatekli zemlju savetovao je tako delotvornu pravdu.

Bojalo se dvoje begunaca susreta sa Svetim bratstvom koliko i s razbojnicima, i u dva navrata su se sakrili u žbunju kada su na velikoj udaljenosti videli crvene čakšire, bele bluze i ljubičaste beretke članova čete, sa samostrelom o ramenu i kratkim mačem za pojasem.

Na nekoliko raskrsnica su zalutali, tako da su morali više puta da se vraćaju na drum. Tako ih je zatekla noć i spavali su u polju pod vedrim nebom.

Lusero se žalila, trudeći se da zadrži suze. Dotad je znala samo za opušten život, skoro zatvoren u kući, Jevrejki i Mavarki. Malo je izlazila iz kuće i nisu joj bila poznata nasilja. Njene osetljive noge trpele su veoma oštre bolove nakon tog izvanrednog hoda-nja. Spavali su zagrljeni, uronjeni u san koji je delovao kao olovo